

страховика, тобто відмовитися на його користь від своїх прав на застраховане майно з метою отримання страхового відшкодування в розмірі страхової суми).

Література

1. Актуальні проблеми господарського права: навч. посіб. / за ред. В. С. Щербини. – К.: Юрінком Інтер, 2013. – 528 с.
2. Науково-практичний коментар Господарського кодексу України / заг. ред. Г. Л. Знаменського, В. С. Щербини. – К.: Юрінком Інтер, 2012. – 776 с.

УДК 347.925(100):346(043.2)

Ніколаєнко Т. Б., к.ю.н., доцент,
Національна академія Державної прикордонної служби
імені Богдана Хмельницького, м. Хмельницький

Чеботок Д. С., студентка,
Навчально-науковий Юридичний інститут,
Національний авіаційний університет, м. Київ

ДЕЯКІ АСПЕКТИ УКЛАДЕННЯ МИРОВОЇ УГОДИ У ГОСПОДАРСЬКОМУ ПРОЦЕСІ

Проведені останнім часом дослідження як теоретиками, так і практиками, продемонстрували значимість ролі інституту мирової угоди в правовому механізмі впливу на економічні конфлікти сторін. В усіх правових країнах світу намітилася тенденція до впровадження спрощених судових процедур і полегшення доступу до правосуддя. Зокрема, на вищезазначене звернув увагу Комітет Міністрів Ради Європи в своїй рекомендації від 14.05.1981 № R (81) 7 [4], в якій вказується про доцільність прийняття заходів щодо полегшення або заохочення примирення сторін або дружнього врегулювання спору до прийняття його до провадження або в ході розгляду.

Наразі постає проблема стимулювання сторін до укладення мирової угоди. Адже мирова угода заслуговує більш широкого застосування, що викликано потребами сучасної економічної системи. На сьогодні не повністю відображено весь спектр існуючих особливостей даного правового інституту, що свідчить про необхідність додаткових досліджень в цьому напрямі.

Поняття мирової угоди у господарському процесі є визначеним на законодавчому рівні тільки в процедурі банкрутства. Так, відповідно до ст. 77 Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» у редакції Закону України від 22.12.2011 р № 4512-VI мировою угодою є домовленість між боржником та кредиторами стосовно відстрочки та /або розстрочки, а також прощення

(списання) кредиторами боргів боржника, яка оформляється шляхом укладення угоди між сторонами [2]. ЦК України та ГК України взагалі не містять норм про мирову угоду.

У сучасній юридичній літературі мировою угодою називають укладену сторонами й затверджену судом угоду, відповідно до якої позивач і відповідач шляхом взаємних уступок ліквідують цивільно-правовий спір, що виник між ними. Це розпорядчий документ сторін як процесуального, так і матеріального права, оскільки, укладаючи мирову угоду, сторони розпоряджаються своїм процесуальним, а також суб'єктивним матеріальним правом і охоронюваним законом інтересом.

Питання мирової угоди в господарському судочинстві врегульовані ст. 78 ГПК України, відповідно до якої умови мирової угоди сторін викладаються в адресованих господарському суду письмових заявах, що долучаються до справи. Ці заяви підписуються відповідно позивачем, відповідачем чи обома сторонами. До затвердження мирової угоди сторін господарський суд роз'яснює сторонам наслідки відповідних процесуальних дій, перевіряє, чи є повноваження на вчинення цих дій у представників сторін. Мирова угода може стосуватися лише прав і обов'язків сторін щодо предмету позову. Про затвердження мирової угоди сторін господарський суд виносить ухвалу, якою одночасно припиняє провадження у справі [1].

Мирова угода укладається в письмовій формі сторонами або їх представниками. Причому умови мирової угоди сторін викладаються та підписуються ними в адресованих господарському суду письмових заявах, що долучаються до справи. У п. 3.19 постанови «Про деякі питання практики застосування Господарського процесуального кодексу України судами першої інстанції» від 26.12.2011 р. № 18 Вищий господарський суд України вказує, що треті особи, які заявляють самостійні вимоги на предмет спору, користуються усіма правами позивача, і отже, вправі укладати мирові угоди на загальних підставах [4].

Мирова угода має бути затверджена господарським судом, про що вказується в постановленій ним ухвалі. В ухвалі про затвердження мирової угоди в резолютивній частині докладно й чітко викладаються її умови, вирішується питання про розподіл між сторонами судових витрат. Цією ж ухвалою припиняється провадження у справі. Затвердження судом мирової угоди з одночасним припиненням провадження у справі є одноактною (нерозривною) процесуальною дією і не може розглядатися як два самостійних акти – окремо щодо затвердження мирової угоди і щодо припинення провадження. Господарський суд не має права самостійно змінювати умови затвердженої ним мирової угоди сторін, навіть у випадку, коли на це є згода самих сторін.

Господарський суд повинен мати право не затверджувати мирову угоду, що певною мірою не відповідає принципу диспозитивності, проте

служить гарантією захисту інтересів інших осіб. Адже мирова угода не може бути направлена проти прав та законних інтересів інших осіб та суперечити чинному законодавству. З цього приводу цікавим є досвід Німеччини. Так, § 160 ЦПК цієї країни визначає, що про укладення мирової угоди має зазначатися у протоколі судового засідання. При цьому для укладення мирової угоди необхідна наявність певних передумов: 1) дотримання вимог, передбачених цивільним процесуальним правом для вчинення процесуальних дій, а також вимоги, що пред'являються матеріальним правом для укладення цивільно-правової угоди; 2) мирова угода повинна бути укладена в суді під час розгляду спору; 3) мирова угода укладається тільки за згодою сторін; 4) мирова угода може включати тільки ту частину предмета спору, щодо якої сторони розпорядилися [5].

Отже, господарським процесуальним законодавством не передбачена можливість зміни чи розірвання мирової угоди, відсутній чіткий порядок укладення і примусового виконання умов мирової угоди, мотивування відмови господарського суду затвердити мирову угоду, не врегульовано питання істотних умов цієї угоди, що не сприяє широкому застосуванню такого правового механізму врегулювання спорів як мирова угода, що й має бути враховано законодавцем при модернізації ГПК України.

Література

1. Господарський процесуальний кодекс України від 6 листопада 1991 р. № 1798-ХІІ // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 6. – Ст. 56.

2. Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом: Закон України від 14 травня 1992 р. № 2343-ХІІ (у редакції Закону України від 22.12.2011 № 4512-VI) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2343-12>

3. Про деякі питання практики застосування Господарського процесуального кодексу України судами першої інстанції: постанова Вищого господарського суду України від 26.12.2011 р. № 18 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0018600-11>

4. Рекомендация Комитета Министров Совета Европы государствам-членам относительно путей облегчения доступа к правосудию от 14.05.1981 г. № R (81) 7 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_133

5. Фединяк Л. Мирова угода як спосіб врегулювання цивільно-правових спорів: окремі питання / Л. Фединяк // Право України. – 2014. – № 4. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://pravoznavec.com.ua/period/chapter/2/25/881>